

Magyarország gazdasági központjainak rangsorolása és klasszifikációja (1992-2012)

Csomós György
Debreceni Egyetem

Napjaink városokkal kapcsolatos társadalomtudományi kutatásainak egyik igen népszerű irányzata foglalkozik azzal, hogy a városok milyen szerepet töltenek be a gazdaságban. Ezekben a kutatásokban gyakran a multinacionális/transznacionális vállalatok, bankok pénzügyi teljesítménye alapján következtetnek a városok gazdaságot érintő irányító és ellenőrző funkciójára. Annak változásai ugyanis ok-okozati összefüggésben állnak az aktuális gazdasági folyamatokkal. A jelen elemzésben egy, a nemzetközi gyakorlatban is alkalmazott módszer segítségével azonosítom és rangsorolom a magyarországi gazdasági központokat 1992 és 2012 között. A rendszerváltozást követő gazdasági folyamatok, az Európai Unióhoz történt csatlakozás, illetve egy-egy Magyarországra jellemző speciális adóügyi szabályozás következtében megváltozott a települések gazdasági rendszerben elfoglalt pozíciója. A két évtizedes átalakulás során jelentősen megnőtt a főváros és agglomerációjának dominanciája, még hangsúlyosabbá vált a kelet-nyugat dichotómia, miközben a hagyományos iparközpontok és néhány komplex gazdasági szerkezettel rendelkező nagyváros szerepe meggyengült. Ezeknek a folyamatoknak a következményeként új típusú gazdasági központok jelentek meg, amelyek sokszor mindössze egyetlen nemzetgazdasági szempontból is meghatározó cégnek köszönhetik kiemelkedő pozíciójukat. Extrém esetet képviselnek a hazai adókihívók, amelyeket a külföldi multinacionális cégek offshore tevékenysége emel a vezető gazdasági központok közé.

A tanulmány végső célja, a települések gazdaságban betöltött dinamikusan változó pozíciója alapján egy olyan településklasszifikáció létrehozása, amely tükrözi a rendszerváltást követő gazdasági folyamatokat, annak minden jellemző anomáliájával együtt.